

Talousneuvosto
Kasvuriihi-työryhmä

Suomen Kuntaliiton alustavat esitykset kasvun tukemiseksi

Suomi on haasteista huolimatta siirtymässä kohti kestäväää ja monipuolista talouskasvua, joka on elintärkeää hyvinvointimme ja elämänlaatumme kannalta. Talouden elvyttäminen ja kasvun tukeminen eivät kuitenkaan ole vain valtionhallinnon vastuulla. Kunnilla ja kaupungeilla on siinä merkittävä rooli, sillä ne ovat lähellä kansalaisia ja yrityksiä, ja niillä on käytettävissään välineitä, joilla voidaan edistää niin paikallista kuin kansallista kestäväää kasvua. Kuntien ja kaupunkien menot ovat vuosittain noin 24 miljardia ja investoinnit noin 5 miljardia euroa. Näiden menojen ja investointien tehokkaalla kohdistamisella on suuri merkitys kestävään kasvun tukemiseksi.

Kunnat ja kaupungit kestävään kasvun ajureina

Kunnilla ja kaupungeilla on olemassa useita välineitä, joilla voidaan tukea talouden kestäväää kasvua. Näitä välineitä ovat esimerkiksi maankäytön, asunon, liikenteen ja yhdyskuntatekniikan palvelut, yrityspalvelut, koulutuspalvelut, investointien houkutteluun liittyvät toimet, hankinnat sekä lukuisat muut välineet aina varhaiskasvatuksesta hyvinvoinnin edistämiseen sekä kulttuuri- ja liikuntapalveluihin. Vuoden 2025 alusta kuntien ja kaupunkien vastuulle siirtyy myös töllisyyspalvelut ja kotoutuminen.

Yksittäisten välineiden sijaan on oleellista, miten kuntien ja kaupunkien palveluekosysteemi toimii ja miten eri välineitä ja niiden synergioita hyödyntämällä pystytään tukemaan kestäväää kasvua vaikuttavasti. Uusien vuonna 2025 siirtyvien töllisyyspalveluiden myötä kunnilla on yhä parempi mahdollisuus vaikuttaa sekä työn kysyntään että tarjontaan.

Kuntien ja kaupunkien norminpurkua tulee vauhdittaa ja niiden taloutta on vahvistettava

Kuntien ja kaupunkien normiohjausta on vähennettävä ja niiden kykyä vastata joustavasti alueellisiin erityistarpeisiin tulee mahdollistaa ja tukea lisää. **Kuntiin ja kaupunkeihin kohdistuvaa hallinnollisen taakan keventämistä ja norminpurkutyötä tulee jatkaa ja vauhdittaa, jotta kuntien ja kaupunkien palveluekosysteemi saadaan parhaalla mahdollisella tavalla toimimaan kestävään kasvun tueksi. Kuntien ja kaupunkien kustannuksia ei myöskään**

pidä kasvattaa uusilla velvoitteilla, normeilla tai rahoitusvastuun lisäyksillä.

Heikko taloussuhdanne, kohonneet kustannukset, kuntatalouden leikkaukset sekä tuottojen väheneminen ovat ajaneet yhä useamman kunnan ja kaupungin ahtaalle. Myös tällä on ollut suora vaikutus kuntien ja kaupunkien kykyyn hyödyntää palveluekosysteemejään kestävä kasvun tukena. **Valtion onkin omilla panoksillaan varmistettava kuntien ja kaupunkien kyky hoitaa niiden lakisääteisiä tehtäviä.**

Investoineilla kasvua

Kuntien ja kaupunkien investoinneilla on merkittävää vaikutusta kestävä kasvun aikaansaamiseksi. Kuntien taloudelliset haasteet ovat vaikuttaneet niiden kykyyn investoida. **Kuntatalouden pitkäjänteisyyden vahvistaminen helpottaa myös kasvua tuoviin investointeihin varautumista.**

Kunnat ja kaupungit panostavat kuitenkin isosti yksityisten investointien houkutteluun alueelleen. Kunnat kehittävät imagoaan ja markkinoivat aluettaan investoinneille sekä tekevät suoraa myyntityötä potentiaalisille investoijille. Kuntien ja kaupunkien yrityksille tarjoamalla sijoittumispalveluilla puolestaan taataan investoiville yrityksille niiden tarvitsema käytännön tuki, olipa kyse sitten investointiin liittyvistä maa-alueista, tonteista, toiminnan edellyttämistä luvista, yrityspalveluista tai muista käytännön järjestelyistä aina osaajien hankkimisesta ja kouluttamisesta työntekijöiden ja heidän perheidensä sivistys-, kulttuuri- ja vapaa-ajanpalveluihin.

Investointien houkuttelussa yhteistyö kuntien kesken, mutta myös kuntien ja valtion välillä, on ensiarvoisen tärkeää. **Hallituksen käynnistämän investointinyrkki-toimintamallin tulee ulottua myös kuntiin. Lisäksi tarvitaan alueellisia investointinyrkkejä vastinpariksi valtion nyrkille ja näiden välille tehokas yhteinen toimintamalli.** Tehokkaampaa yhteistyötä kuntien ja kaupunkien sekä Business Finlandin Invest in -toiminnon välille tulee myös kehittää.

Koulutus sekä osaavan työvoiman turvaaminen luo kasvua

Kunnat ja kaupungit vastaavat varhaiskasvatuksesta, esiopetuksesta ja perusopetuksesta yhdessä lasten huoltajien kanssa. Lisäksi suurin osa ammatillisen koulutuksen järjestäjistä on kuntien tai kuntayhtymien omistuksessa, ja ne vastaavat noin 80 % koulutuksen volyymista.

Laadukas perusopetus luo perustan sille, että lapset ja nuoret pärjäävät myöhemmin työelämässä, ja että yritykset saavat myöhemmässä vaiheessa osaavaa työvoimaa. Suomen PISA-tulosten viime vuosien heikkenevä taso

tulee saada nousu-uralle. **Perusopetuksen laatua tulee saada nostettua ja koulujen mahdollisuuksia tukea erityisen tuen tarvitsijoita tulee vahvistaa. Opettajien mahdollisuuksia keskittyä oleelliseen, laadukkaaseen opettamiseen, liiallisen hallinnollisen työn sijaan, tulee kehittää.**

Kuntien ja kaupunkien rooli ammatillisen koulutuksen rahoittajina ja ohjajina on merkittävä. Kaikki kunnat ja kaupungit panostavat siihen noin miljardin euron vuosittaisella rahoituksella. Strateginen, onnistunut omistajaohjaus takaa, että koulutuksen järjestäjät voivat toimia tehokkaasti muuttuvassa toimintaympäristössä. Koulutukseen panostaminen on sijoitus, joka kantaa hedelmää kestävän kasvun näkökulmista. **Tämän vuoksi ammatillisesta koulutuksesta leikkaaminen ei ole kannatettavaa.**

Ammatillisen koulutuksen järjestäjillä on monipuoliset mahdollisuudet kouluttaa osaajia alueiden tarpeiden mukaisesti sekä luoda siten kasvua. Tuleva toiminnanohjauskokeilu tarjoaa lisää liikkumavaraa koulutuksen suuntaamiseen. Sen piiriin tulisi saada mahdollisimman moni suuri ja monialainen koulutuksen järjestäjä. Lisäksi tulisi varmistaa riittävät resurssit työelämän tarpeisiin vastaamiseksi ja jatko-opintoihin ohjaamiseksi, jotta koulutus- ja osaamistasoa voidaan nostaa.

Maankäytön, asumisen, liikenteen ja yhdyskuntatekniikan palvelut tukemassa kestävästä kasvusta

Jokainen investointi sijoittuu johonkin kuntaan tai kaupunkiin ja kaikki kasvu tehdään toiminnalla jossain kunnassa/kaupungissa. Kuntien ja kaupunkien tuottama fyysinen ympäristö peruspalveluineen on elinvoiman perusta. Ei ole siis merkityksetöntä, millaiset työvälineet kunnilla on fyysisen ympäristönsä kehittämiseen. Maaomaisuuden hallinnan, kaavoituksen, asunto- ja yritystonttien tuotannon, liikkumisen ja yhdyskuntatekniikan palveluiden toimivuus ovat edellytyksiä, joiden varaan kuntalaisten arki ja yritystoiminta ja sen kasvu rakentuvat.

Taloudellinen toimeliaisuus hakeutuu seuduille, joilla työvoiman tarjontaa on riittävästi. Toimivat asuntomarkkinat ja riittävä asuntorakentaminen ovat keskeisessä asemassa. Vuokra-asuntopula jarruttaa jo nyt nopeimmin kehittyvien seutujen investointeja, olipa kyse matkailusta tai vihreää sähköä hyödyntävistä investoinneista. Tosin kuin monessa kilpailijamaassa, Suomessa voittoa tavoittelematon vuokra-asuntoyhtiö kuuluu kaupunkien resurssihin. Niiden hyödyntäminen työvoimapulan helpottamiseksi on myös valtion myötävaikutuksella taattava.

Kuntien ja kaupunkiseutujen menestymisessä keskeinen tekijä on liikenteellinen saavutettavuus niin sisäisesti, valtakunnallisesti kuin kansainvälisestikin. Saavutettavuuden parantaminen edellyttää yhteistyötä eri

liikennejärjestelmän toimijoiden kanssa. Yritysten sijoittuminen ja niiden logistiset yhteydet edellyttävät usein investointeja valtion ja kuntien väyliin. Sijoittumispaikkakuntia ei tule jättää yksin näiden haasteiden kanssa, vaan valtion tulee kantaa vastuu kansallisesta liikenneinfrastrasta. Tärkeää on myös huomata, että kuntien ja valtion yhteishankkeisiin liittyy aina myös muita kustannuksia kunnalle esim. katuverkon, kunnallistekniikan, yhdyskuntarakentamisen ja joukkoliikenteen osalta.

Kunnan ja kaupungin kestävä tulevaisuus edellyttää, että rakennettu ympäristö kuntalaisten hyvinvoinnin perustana ja elinvoiman elementtinä tuoteetaan ilmastonmuutosta hilliten, siihen varautuen, luonnon monimuotoisuutta vahvistaen ja digitalisaatiota hyödyntäen.

Kunnat ja kaupungit voivat onnistua kaiken tämän kehittämisessä, mikäli taloudellisten edellytysten lisäksi lainsäädäntö tarjoaa riittävät työvälineet toimivien elinympäristöjen tuottamiseen ja ylläpitämiseen. Rakennetun ympäristön lainsäädäntö on parhaillaan uudistettavana monina eri lakikokonaisuuksina. Kasvun näkökulmasta olisikin ensiarvoisen tärkeää kuulla kuntien näkemykset siitä, kuinka ylläpidämme kasvun kannalta suotuisaa toimintaympäristöä kunnissa. Lainsäädännön ei tule mahdollistaa osa-optimoiteja, vaan kestävä kasvua.

Kuntien ja kaupunkien yrityspalvelujen parempi yhteensovittaminen kansallisiin yrityspalveluihin

Kuntien ja kaupunkien yrityspalveluilla on merkittävä rooli kestävän kasvun, kansainvälistymisen sekä puhtaan- ja digisiirtymän edistäjänä. Ne tukevat yrityksiä niiden elinkaaren kaikissa vaiheissa muun muassa asiantuntijaneuvonnan, liiketoiminnan sparraajan ja erityyppisten kehittämishankkeiden kautta.

Kuntien ja kaupunkien yrityspalveluilla on myös merkittävä rooli alueiden osaamis- ja innovaatioympäristöjen rakentamisessa. Työtä tehdään yhdessä yritysten, korkeakoulujen, tutkimuslaitosten, ammatillisen koulutuksen järjestäjien sekä muiden kehittämisorganisaatioiden kanssa. Kuntakonsernien toimijoilla on usein fasilitaattorin rooli yhteistyön kehittämisessä.

Kuntien ja kaupunkien yrityspalvelut ovat osa niin kansallista kuin alueellista yrityspalveluverkostoa. Verkostojen toimivuus ja palveluiden tehokas poluttaminen yritysten kasvua tukevalla tavalla on tärkeää. **Erityisesti yritysten kansainvälistymistä edistävässä Team Finland –toimintamallissa kuntien potentiaali on vielä osin hyödyntämättä. Yrityksille tarvitaankin selkeämpi ja tehokkaampi palvelupolku kunnista ja maakunnista maailmalle.**

Kuntaliiton kasvuohjelma

Edellä mainittujen keskeisten kuvausten lisäksi kunnilla ja kaupungeilla on myös useita muita kestävästä kasvusta tukevia kokonaisuuksia. Kuntaliitto on käynnistänyt valmistelun kestävästä kasvun ohjelmasta, joka valmistuu alkuvuodesta 2025. Ohjelmassa kuvataan tarkemmin kuntien ja kaupunkien rooli kasvun tukemisessa. Ohjelma toimitetaan sen valmistuttua kasvuriihi-työryhmälle.

SUOMEN KUNTALIITTO

Minna Karhunen
Toimitusjohtaja